

Forslag til

Naturstrategi

Køge Kommune

2018-2022

Forsidefoto: Ringplettet Gøgeurt (*Dactylorhiza majalis* ssp. *integrata* var. *junialis*), Køge Sønderstrand, juni 2018 (Birte Hvarregaard)

Indhold

	Side
Forord	4
De 11 mål	6
Mål 1: Større biodiversitet	8
Mål 2: Bedre tør natur – åse og grusgrave	10
Mål 3: Bedre fugtig natur – enge og moser	12
Mål 4: Bedre vandnatur – åer og søer	14
Mål 5: Ud i naturen	16
Mål 6: Skov til alt	18
Mål 7: Frem med kulturarven	20
Mål 8: Mere information og inddragelse	22
Mål 9: Natur ind i byen	24
Mål 10: Småbiotoper i agerlandet	26
Mål 11: Mere kommunal natur	28

TEKST

Birte Hvarregaard,
NaturSupport
Cvr.nr. 98013998
Juni-august 2018

FOTOS

Birte Hvarregaard.

Foto på side 14
(Pigsmerling): Anja
Eberhardt, Køge
Kommune.

Fotos må ikke gengives
uden tilladelse.

Eksemplet på folderlayout
på side 21 er hentet og
bearbejdet fra Køge
Kommunes hjemmeside.

Landsvaleunger i birk.

Forord

Retning og mål

Køge Kommune har besluttet at igangsætte en proces, der kan give kommunens naturarbejde de kommende år retning og mål. Dette forslag til en naturstrategi er et led i det arbejde.

Indholdet er i høj grad resultatet af en workshop, der blev afholdt som start på arbejdsprocessen. Her kunne politikere og repræsentanter for en række organisationer bidrage med idéer til naturstrategiens mål og handlinger.

Med strategien lægges der op til, at kommunens Klima- og Planudvalg vedtager at styrke indsatsen for at nå 11 naturmål. Derved kan kommunen bidrage til at forbedre naturens tilstand og befolkningens mulighed for at komme ud i naturen.

Syv af målene forpligter i særlig grad kommunen som naturmyndighed, mens tre især sigter på mere information og vejledning. Det sidste mål vedrører kommunen som ejer og driftsansvarlig for egne naturarealer. Målene ses på side 6, hvor de tre nævnte grupper af mål er markeret med forskellige farver. I praksis er der dog ikke en helt skarp grænse mellem de forskellige grupper af mål.

Målene skal nås ved, at kommunen løbende sætter gang i de handlinger, der er beskrevet i strategien og følger op på, at de forskellige indsatser virker. Det kan for eksempel ske ved, at kommunens politikere årligt tager stilling til, hvilken indsats, der skal sættes i fokus det kommende år. Efterhånden kan der tages afsæt i de foregående års indsats.

Naturstrategien består af dette kortfattede, illustrerede handlingskatalog og et baggrundsnotat. I baggrundsnotatet kan man også se de idéer, der fremkom ved kommunens workshop i juni 2018.

Rigtigt god arbejdslyst, Køge Kommune!

Eng-Salvie ved Ølsemagle Revle.

De 11 mål

11 mål for naturarbejdet i Køge

Mål 1: Større biodiversitet

Mål 2: Bedre tør natur – åse og grusgrave

Mål 3: Bedre fugtig natur – moser og enge

Mål 4: Bedre vandnatur – åer og søer

Mål 5: Ud i naturen

Mål 6: Skov til alt

Mål 7: Frem med kulturarven

Mål 8: Mere information og inddragelse

Mål 9: Naturen ind i byen

Mål 10: Småbiotoper i agerlandet

Mål 11: Mere kommunal natur

Myndighed og frivillighed

De 11 mål for kommunens naturarbejde er valgt, så de trækker i samme retning som naturbeskyttelsesloven: Ved at beskytte, forbedre og genoprette naturen og giver befolkningen adgang til naturoplevelser.

Kommunen kan samtidigt medvirke til opfylde Danmarks forpligtelser i forhold til FN's biodiversitetskonvention om at standse tabet af biologisk mangfoldighed.

For at sikre gode og omkostningseffektive resultater, holdes følgende principper for øje i arbejdet:

1. Først sikres eksisterende god og beskyttet natur
2. Dernæst genoprettes natur, der er skadet, men har potentiale til at blive god natur
3. Ny natur anlægges, hvor en analyse har vist, at det kan udvikle sig til beskyttet natur

Kommunen må arbejde konsekvent for målene: Som natur- og planmyndighed, som samarbejdspartner i frivillige projekter, og som ejer og driftsansvarlig for natur.

Øverst: Vandranunkel og Dagpåfugleøje. Nederst: Rynket Rose og Kæmpebjørneklo i Natura 2000-område ved Ølsemagle Revle.

Mål 1. Større biodiversitet

Tabet af biologisk mangfoldighed (biodiversitet) er alarmerende stort på hele kloden. Danmark har underskrevet FN's Biodiversitetskonvention. Konventionens formål er at bevare den biologiske mangfoldighed. Indtil nu er det ikke lykkedes at standse den globale eller lokale tilbagegang af arter. Målet om at skabe større biodiversitet i Køge Kommune er set i det lys meget ambitiøst. Men det er håbet, at forbedring af levestederne for særlige ansvarsarter samtidigt gavner en række andre "følgearter", der kan genindvandre på arealerne. Og at man ved at informere og inddrage interesserede borgere kan medvirke til at udbrede bevidstheden om og indsatsen for naturen.

Biodiversitetskonventionen indeholder også bestemmelser om invasive arter, fordi disse arter overtager terræn fra de hjemmehørende arter og reducerer den biologiske mangfoldighed.

Der er i strategien fokus på særligt sårbare og truede arter, der er i risiko for at forsvinde. Nogle af dem er kendte af kommunen – men langt fra alle. Den overordnede idé er at invitere alle borgergrupper til at bidrage med viden, så kommunen kan skabe sig et samlet overblik over ansvarsarterne. Arterne kan være fra alle organismegrupper: Planter, laver, pattedyr, fugle, padder og krybdyr, insekter, edderkopper og fisk.

Det gør kommunen:

- I. Udvikler en oversigt over mindst 25 særlige ansvarsarter i Køge. Ansvarsarter kan være sjældne, fredede, rødlistede eller bilag IV-arter fra alle organismegrupper. Der samarbejdes med specialister, foreninger og borgere. Der udvikles et kort, der viser arternes levesteder og en beskrivelse af de særlige forhold, der skal være til stede for at arten trives.
- II. Informerer og videregiver viden om projektets resultater bredt til alle involverede og på forskellige medier.
- III. Fører regelmæssigt tilsyn med ansvarsarternes leveområder og sætter ind med målrettet håndhævelse og naturpleje, hvor det er nødvendigt. Naturplejen udføres i dialog med ejere og eventuelt interesserede foreninger, borgergrupper og artsspecialister.
- IV. Genoptager naturplejeindsatsen for de ansvarsarter, kommunen allerede kender:
 - a) Ringplettet Gøgeurt – kendte levesteder plejes, og arten opsøges på andre arealer.
 - b) Springfrø – der afsættes en pulje til restaurering og nygravning af vandhuller.
 - c) Løgurt – plejeplanen for Valore Mose igangsættes med målrettet indsats for arten.
 - d) Markfirben – kendt levested sikres, og spredningsmuligheder eftersøges.
- V. Sikrer effektiv bekæmpelse af invasive arter ved f.eks.
 - a) Fuld og kontinuert implementering af bjørnekloindsatsplanen.
 - b) Regelmæssig rydning af Rynket Rose på kommunale arealer i nærheden af beskyttet natur, særligt i Natura 2000-området ved Ølsemagle Revle.
 - c) Kontakter ejere af andre invasive plantearter (f.eks. gyldenris og pileurt) i beskyttet natur, når arterne opdages, for at appellere til en tidlig bekæmpelse.

Tør overdrevsskrænt i Regnemark Mose. De indsatte billeder viser nogle typiske overdrevsarter (Nikkende Kobjælde, Slangehoved og Bredbladet Timian).

De store, fredede og § 3-beskyttede moser

Køge Kommune rummer flere markante moseområder med værdifuld natur. Her skelner vi ikke mellem eng og mose, da eng i princippet er græssede moseområder. Begge er beskyttede naturtyper ifølge naturbeskyttelseslovens § 3. Regnemark og Valore moser er desuden fredede ved fredningsdeklarationer.

Strandengene som er Natura 2000- og §3-beskyttede

Langs kommunens kyststrækning ligger rester af salte enge (strandenge). De har potentiel høj naturkvalitet, men det kræver, at de bliver afgræsset. Ellers gror de til – typisk i høje tagrør. Kommunen er specielt forpligtet til at iværksætte hegning og græsning af strandenge i Natura 2000 området Ølsemagle Revle og Staunings Ø. Arealerne skal ifølge statens naturplaner opnå god naturtilstand i 2021 – med kommunens hjælp.

Mål 3. Bedre fugtig natur – enge og moser

Regnemark Mose og Banke i den vestlige del af kommunen er et ca. 150 ha stort område som blev fredet i 1987 på grund af dets rige dyre- og planteliv. Siden er mosen groet meget til og de særlige plantesamfund er ved at forsvinde. Det er på høje tid, at kommunen, som er plejemyndighed på de fredede arealer, forsøger at redde områdets naturværdier.

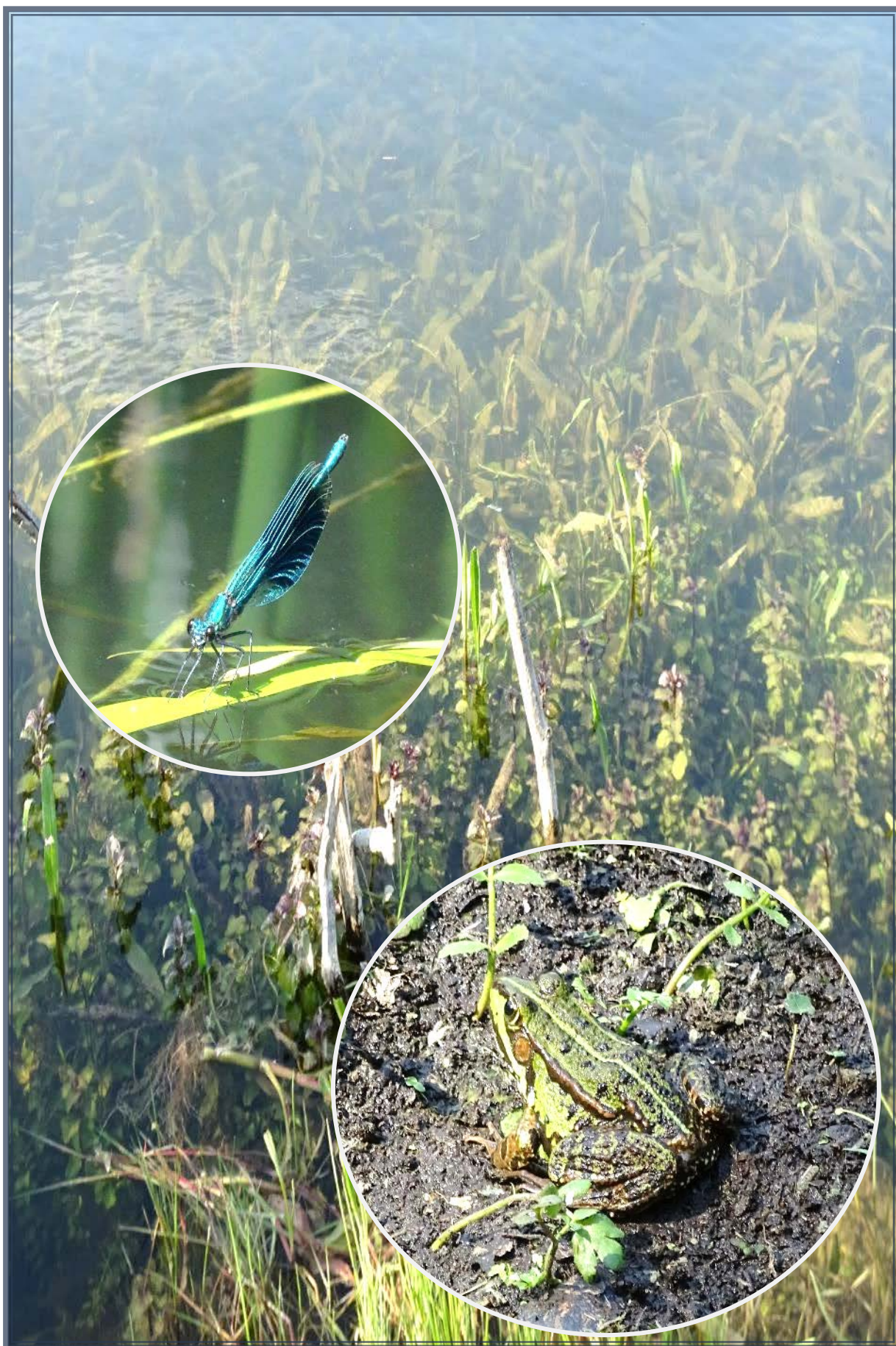
Det samme gælder i Valore Mose, der blev fredet i 1992. Køge Kommune vedtog i 2014 en plejeplan, der skulle sikre nogle af de naturtyper, der ikke kan tåle tilgroning. Planen udløb i 2018.

Ejby Mose er ikke fredet, men rummer ca. 40 ha beskyttede naturtyper, især mose og eng. En del arealer er stærkt tilgroet, og græsning opgivet af forskellige årsager. Mosen rummer et stort rekreativt potentiale, da den ligger bynært, og det er muligt at skabe sammenhængende stisystemer. Kommunen ejer en del arealer i mosen og er forpligtet til at pleje sine egne beskyttede naturtyper som mose og eng.

Langs kystlinjen ligger nogle af kommunens mest værdifulde fugtigbundsområder i form af strandenge. Der er stadig lang vej, før strandengene langs Ølsemagle Revle opnår god naturtilstand, som Natura 2000-planerne siger de skal have. Strandengene på Køge Sønderstrand trænger til fokuseret pleje af hensyn til især Ringplettet Gøgeurt (som ses på forsidefotoet).

Det gør kommunen:

- I. Vedtager plejeplanen for Valore Mose igen for en ny 5-årige periode.
- II. Igangsætter de plejetiltag i Valore Mose, der er mest påtrængende. Især af hensyn til den sjældne Løgurt, Tyndakset Gøgeurt og forskellige sommerfuglearter knyttet til lysninger og blomsterrige enge. Nogle tiltag kan sandsynligvis gennemføres uden at afvente en plejeplan.
- III. Arbejder aktivt for at skabe adgang ad den tidligere markvej rundt om mosen.
- IV. Sætter gang i processen med vedtagelse af en plejeplan for Regnemark Mose og Banke med udgangspunkt i fredningen og det udkast til plejeplan, der foreligger i kommunens arkiver.
- V. Tager initiativ til at få arealer i Regnemark Mose afgræsset igen. Første prioritet er arealer, som kommunen eller det tidligere Roskilde Amt har betalt hegning af. I dialog med ejerne afsøges muligheder for at organisere frivillig hjælp i form af græsningslaug eller høslætlaug.
- VI. Genoptager arbejdet med en forvaltningsplan for naturpleje og rekreativ anvendelse af Ejby Mose med baggrund i de udkast, der tidligere er udarbejdet (af det Grønne Hus). Se desuden mål 5 vedrørende stier.
- VII. Overvejer at overtage/købe HOFOR's arealer i Ejby Mose med det formål at skabe mere sammenhængende naturarealer og bedre adgangsforhold.
- VIII. Tager initiativ til at samle frivillige kræfter i form af græsnings- eller høslætlaug for at lave naturpleje på private og kommunale arealer i Ejby Mose.
- IX. Arbejder aktivt for inden tidsrammen i den statslige naturplan at opfylde naturhandleplanen for strandensarealer ved Ølsemagle Revle (Natura 2000). Der skal etableres græsning og ryddes Rynket Rose. Der kan evt. indgås samarbejde med Naturstyrelsen, der allerede har etableret fåregræsning på de statsejede arealer. Hegning og græsning er en effektiv løsning til at bekæmpe Rynket Rose på en del af kommunens strandnære arealer.

Rent søvand fra Badesøen Dyndet. Indsat billeder af grøn frø og blåbåndet pragtvandnymfe.

Mål 4: Bedre vandnatur – åer og søer

Alle vandløb ejes af bredejerne. Offentlige vandløb vedligeholdes af kommunen, private vandløb af bredejerne. I Køge kommune er der ca. 112 km åbne, offentlige vandløb, som er beskyttede af naturbeskyttelseslovens § 3. Dertil kommer 30 km rørlagte, offentlige vandløb.

Ifølge de statslige vandområdeplaner skal de fleste af kommunens vandløb have opnået god økologisk tilstand i 2021. Kommunen skal arbejde for at forbedre tilstanden i de offentlige vandløb og støtte frivillige initiativer til forbedring af tilstanden i de private vandløb. Den kommunale vandløbsvedligeholdelse skal derfor i højere grad end hidtil udføres, så den overholder de bestemmelser i vandløbsregulativer m.m., der tilgodeser natur og miljø. Og den skal reduceres til det absolut nødvendige.

Køge Å har en speciel status: Den er udlagt som Natura 2000-område, og der skal tages særligt hensyn til den lille bundlevende fiskeart Pigsmerling, som ses på billedet t.h. Vandløbsvedligeholdelsen skal derfor være skånsom.

Opfyldelsen af miljømålene kræver også, at der skabes mere fysisk variation i vandløbene. Kommunen skal undersøge, om strækninger der er gravet for dybe og for brede kan restaureres, og om rørlagt vandløb, der aktuelt intet naturindhold har, kan åbnes.

Vandløbene modtager pesticider og gødning fra dyrkede marker, hvilket skader vandløbsdyrene. I større vandløbsprojekter kan kommunen have som mål at skabe udyrkede enge omkring vandløbene, f.eks. ved hjælp af jordbytte.

Der er meget få søer og oversvømmede enge i kommunen med adgang for vandløbsfisk. Det betyder at der mangler opvækstområder for arter som aborrer og gedder.

Små vandhuller er den billigste og sikreste vej til at skabe ny natur til gavn for eksempelvis fredede padder.

Det gør kommunen:

- I. Gennemfører vandområdeplanens indsats med restaurering af 2/3 af Vedskølle Å inden 2021.
- II. Gennemfører vandområdeplanens indsats med udlægning af et kvælstofvådområde inden 2021, f.eks. omkring Køge Å mellem Regnemark og Spanager (finansieres af staten).
- III. Sammen med projekt II gennemfører andre tiltag, der forbedrer Køge Å (ikke statsligt finansierede): Giver åen et mere varieret forløb, forbedrer opvækstmuligheder for fisk og åbner en rørlagt strækning af Vindegårdsvandløbet med stort gydepotentiale og udløb i Køge Å.
- IV. Løbende udvælger og gennemfører et antal vandløbsrestaureringer til forbedring af natur: F.eks. udlægning af groft materiale (gydegrus), reducere vedligeholdelse, træplantning (skygning) og tiltag mod sandvandring.
- V. Udarbejder et katalog med muligheder for at forbedre hydrologien i forskellige vandløb, så vandløbsvandet kan tilbageholdes og give fugtig natur og vandparkering (klimasikring).
- VI. Undersøger mulighederne for at anlægge søer eller oversvømmede enge med forbindelse til vandløb med det formål at give opvækstmulighed for fisk, især gedder og aborrer.
- VII. Oprenses eller nyanlægger mindst tre paddevandhuller om året.
- VIII. Oprenses mindst et gadekær om året – gadekær med potentiale som paddevandhul prioriteres.

Mål 5. Ud i naturen

Det er sundt for mennesker at opholde sig i naturen. Det giver både fysisk og psykisk velvære at bevæge sig i naturen og følge med i de altid skiftende oplevelser, det giver.

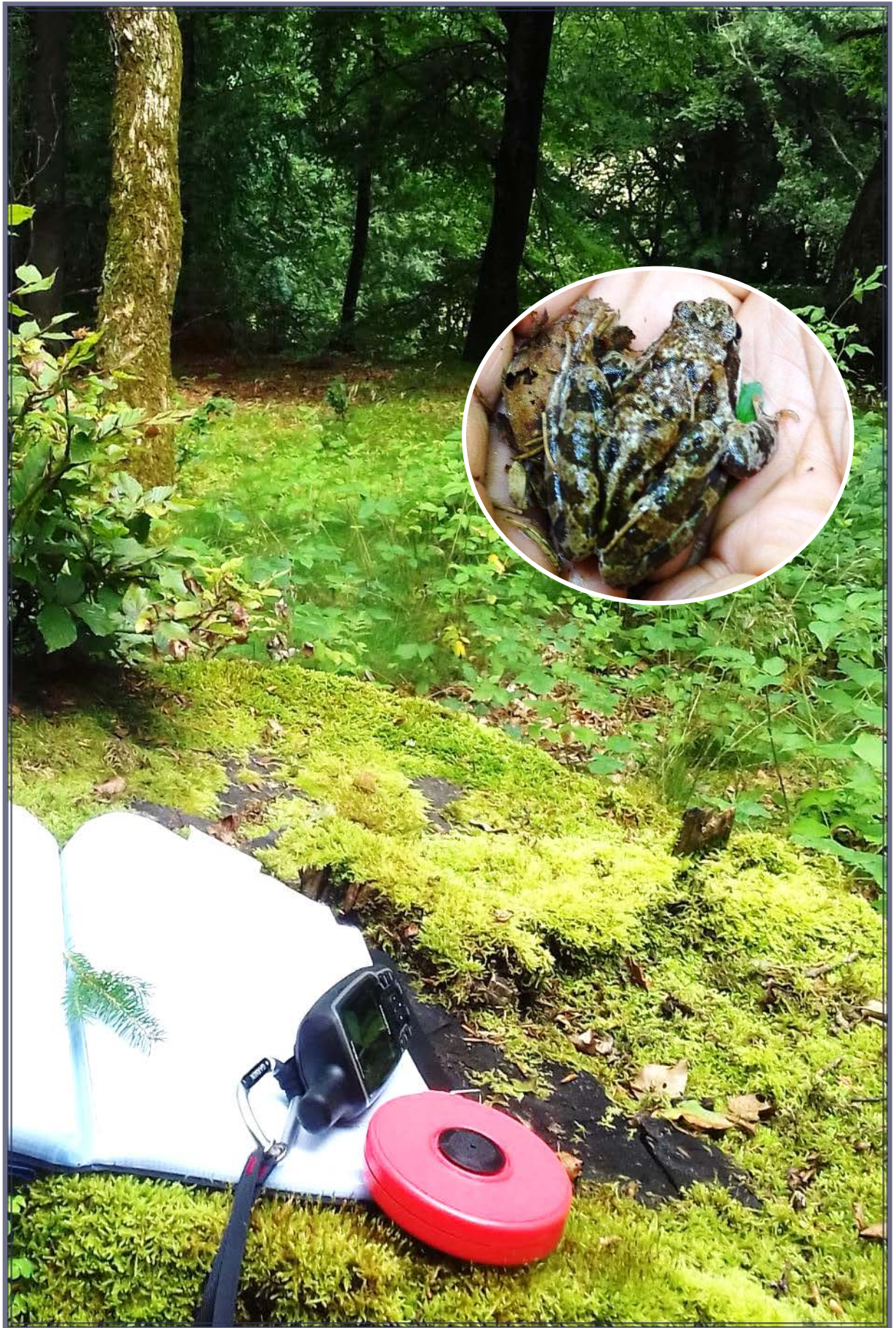
For mange mennesker er det af stor betydning at have stier og grønne områder tæt ved deres bolig. Så kan de i det daglige kan gå tur med hunden eller cykle en tur, uden først at skulle transportere sig i bil. For de personer, der i én eller anden grad er bevægelseshæmmede, er det ekstra vigtigt, at naturoplevelserne bliver let tilgængelige.

Udenbys og udenlandske besøgende efterspørger især længere, skilte vandrer- eller cykelruter, gerne i tilknytning til primitive overnatningspladser. Et eksempel på en sådan i Køge-området er Køge Å-stien med shelterpladsen ved Spanager. Det er allerbedst, hvis vandrer- eller cykelturen kan kombineres med unikke naturoplevelser som f.eks. guidede ture, observation af sjældne fugle eller lystfiskeri af god standard.

Kommunen bør have disse forskellige behov for øje, når den arbejder for at give befolkningen adgang til naturoplevelser. Kommunens arbejde hænger naturligt sammen med mål 8: Mere information og inddragelse. For kommunen bør det være et formål med indsatsen, at bibringe de folk, der færdes i naturen, en større viden om naturværdierne. Kommunen kan dog i særlige tilfælde også afgrænse områder, hvor færdsel enten ikke må ske eller skal ske særligt hensynsfuldt, fordi der er sårbare dyrearter.

Det gør kommunen:

- I. Udskriver en konkurrence med formål at finde og beskrive 10 gode eksisterende gå-/cykelture af forskellig længde, i landområderne og fordelt over kommunen. Hvis det er muligt, kan en rute for ridende også beskrives. Alle borgere, foreninger, landsbyfællesskaber og virksomheder kan deltage. Kommunen støtter op og honorerer de bedste forslag. Kan f.eks. holde indvielse, udgiver foldere (se mål 6) og anden information.
- II. Finder og beskriver minimum 3 gåture eller andre naturoplevelser, der er tilgængelige for kørestolsbrugere. Kan evt. indgå i konkurrencen under pkt. I.
- III. Går aktivt ind i at åbne stiadgang rundt i Valøse Mose (også med i mål 3).
- IV. Går aktivt ind i at sikre genetablering af ulovligt nedlagte stistrækninger.
- V. Opfører og vedligeholder minimum en ny shelterplads på kommunalt areal.
- VI. Undersøger mulighederne for at anlægge et større rekreativt område på kommunalt areal. Arealer ved Tangmosevej 104c, Herfølge Skydebane, grusgravssøen ved St. Salby, ved Skensved Å lige øst for motorvejen screenes. Se også mål 6 og mål 10.
- VII. Det bedst egnede område udvælges, og der udarbejdes en plan for områdets anvendelse med fokus på både natur og rekreative muligheder. Borgergrupper og andre frivillige inddrages.
- VIII. Organiserer oplevelsesture, tilpasset forskellige borgergrupper, med fokus på ansvarsarter og de naturprojekter, kommunen har igangsat. Nogle af turene skal være tilgængelige for bevægelseshæmmede.
- IX. Bidrager med minimum en årlig tur i regi af Vandrefestival Sjælland, Møn og Lolland-Falster.
- X. Tager fat på problemstillingen omkring fritløbende hunde, som truer vadefugle ved Køge Sønderstrand. F.eks. kan laves ny skiltning og information.

Mål 6. Skov til alt

Der er mange store og gamle skove i Køge Kommune, især godsskove. En del er private, og en del tilhører offentlige stiftelser. Men der er meget lidt kommunal skov og ingen statsskov. Kommunen er myndighed på beskyttede naturtyper i ikke-statsejet skov og skal kortlægge og beskytte naturtyperne. Det er en opgave, der ikke har haft så stort fokus, fordi kommunerne arbejdede med at hjælpe den stærkt truede lysåbne natur naturligt har fået højeste prioritet.

Naturværdierne i de gamle skove er store, hvor de drives ekstensivt: Hvis dødt ved får lov at ligge, opstår der levesteder for mosser, svampe og insekter. Hvis lysninger i skoven holdes åbne og med blomsterplanter, kan sjældne sommerfuglearter gennemføre deres livscyklus her. Hvis drænggrøfter får lov at vokse til, opstår skovsumpe med sjældne arter af mosser og svampe og med ynglende padder.

Skove er også rekreative elementer: Naturbeskyttelsesloven giver alle adgang til at gå og cykle ad veje og stier i private skove. I offentlige skove, herunder skove ejet af offentlige stiftelser, må man også gå, cykle og opholde sig udenfor veje og stier. Hunde skal dog altid være i snor. Organiserede besøg med over 30 deltagere eller sportsarrangementer kræver ejerens tilladelse.

Der er som sagt meget lidt kommunal skov i Køge Kommune: Skov på kommunal jord kunne give kommunen mulighed for at tillade mere fri anvendelse, både for den enkelte besøgende og for organiserede sportsaktiviteter.

Der vil gå mange år, før en ny kommunal skov får et naturindhold, der kan måle sig med gammel skov. Men nogle af de tiltag, der relativt hurtigt vil gavne, er fugtige lavninger, små vandhuller og lysninger med insektstriber. Og så bør der naturligvis kun plantes træer og buske, der er hjemmehørende og helst også typiske for lokalområdet. Eller hvis man er lidt mere tålmodig, kan man lade dem indfinde sig selv.

Det gør kommunen:

- I. Gennemfører en tilsynskampagne for § 3-beskyttede naturtyper i skove. Formålet er at få opdateret viden og kortgrundlag om, hvor der er beskyttet natur, og hvilken kvalitet den har.
- II. Inviterer skovejere til at deltage i et projekt om bedre skovnatur omkring de beskyttede naturtyper, hvor kommunen støtter de bedste projekter.
- III. Udlægger mindst 5 ha kommunalt ejet jord med ny skov. På minimum 10 % af arealet skal udlægges ny våd natur og tør, lysåben natur til gavn for udvalgte arter. Der må kun plantes hjemmehørende træarter, og helst typiske arter for lokalområdet. I en del af skoven kan træarter få lov at indvandre naturligt. Der indplantes arter, der kan blive meget gamle, og disse træer sikres livslang beskyttelse.
- IV. Inddrager borgergrupper og organisationer i planlægningen af den rekreative anvendelse af området.
- V. Laver en tilsynskampagne, hvor gamle og bevaringsværdige træer i kommunen kortlægges. Der startes med træer, der er fredede jf. en fredningsdeklaration, dernæst træer der er beskyttet af en lokalplan. Kortet offentliggøres, og der informeres bredt om betydningen af gamle træer.
- VI. Vedtager en politik om, at erstatningsskov for nedlagt fredskov skal placeres i kommunen. Hvis ikke private gør krav på erstatningsskoven, skal kommunen sikre at erstatningsskoven placeres på kommunale arealer.
- VII. Udlægger eksisterende, kommunale skovbevoksede arealer som urørt skov. Døde træer og grene får lov at ligge i skoven og bidrage til biodiversiteten. Uddynding i unge beplantninger undtages.

Stendige fra nordvestlig del af Køge. Markfirben hun er ikke fotograferet samme sted.

Mål 7. Frem med kulturarven

Kommunen er sammen med Slots- og Kulturstyrelsen myndighed på de fredede fortidsminder. I mange tilfælde samarbejder kommunen med det lokale museum i konkrete sager og projekter.

Kommunen har også en myndighedsrolle som dispensationsmyndighed for de beskyttede sten- og jorddiger og har derfor brug for et opdateret kendskab til de beskyttede diger. Sagsbehandlingen i digesager foregår også i samarbejde med Slots- og Kulturstyrelsen, der er tilsynsmyndighed for digerne.

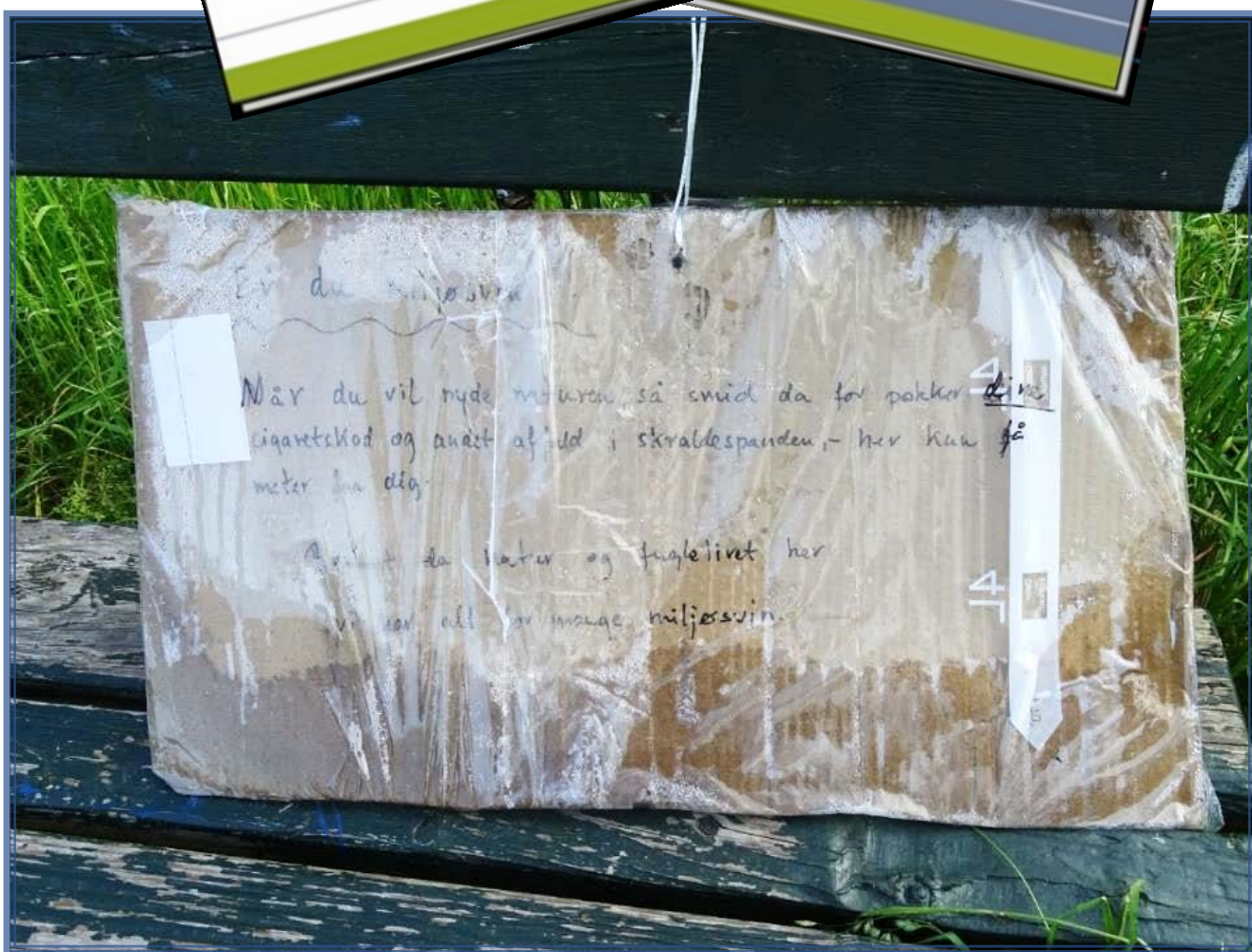
Digerne og fortidsminderne har udover den kulturhistoriske betydning også en biologisk betydning i landskabet. Digerne fungerer som grønne ledelinjer, f.eks. for flagermus og små pattedyr, der vandrer i landskabet. Diger og høje fungerer som oaser for det vilde dyre- og planteliv i et intensivt opdyrket landbrugsland eller i det urbane miljø. Stendiger er sjældne i Køge Kommune. De har en særlig biologisk betydning som levested for specielle arter af mosser, laver, insekter og smådyr, som trives i det tørre miljø. Det kan også være Mark-Firben, som dog ikke er eftersøgt på stendiger i Køge Kommune.

Kommunen *kan* udføre pleje på private fortidsminder og *skal* udføre pleje på kommunalt ejede fortidsminder. Naturpleje på gravhøjene gør, at de fremstår tydeligt i landskabet. Hvis gravhøjene holdes lysåbne ved fældning og græsning/høslæt, kan der udvikle sig en blomsterrig overdrevsvegetation på dem.

Der er dog flest gravhøje bevaret i skove, fordi de er blevet sløjfet i stort omfang i det åbne land.

Det gør kommunen:

- I. Afsætter midler til medfinansiering af en ny kortlægning af kommunens beskyttede sten- og jorddiger, da der mangler opdateret viden og fagligt grundlag for at vurdere digernes værdi i f.eks. dispensationssager og lokalplanlægning.
- II. I samspil med Slots- og Kulturstyrelsen behandler eventuelle overtrædelsessager, der opstår som følge af registreringer.
- III. Udvalger minimum 2 værdifulde digestrækninger, helst stendiger, hvor fjernelse af træer og buske er nødvendigt for at bevare diget. I dialog med ejer udføres førstegangsrydning og opfølgende pleje. I dialog med foreninger og specialister registreres dyre- og planteliv (inkl. laver) før og efter plejen. Pleje på et stendige, hvor kommunen tidligere har udført førstegangspleje, forsøges genoptaget (Ebbeskov).
- IV. Genoptager naturplejen på 5 gravhøje, som kommunen tidligere har udført naturpleje på (den nordlige del af Køge og Ejby). Plejeplaner foreligger for flere af højerne.
- V. Laver oversigt over kommunalt ejede fortidsminder og plejeplaner for disse, hvis de ikke allerede foreligger. Iværksætter naturpleje på de kommunale høje.
- VI. Opsætter informationsskilte ved udvalgte høje. Tekster til nogle af skiltene, udarbejdet af museet, foreligger. Der hvor der er tinglyste adgangsrettigheder oplyses om disse.
- VII. Laver i perioden mindst én folder om muligheden for at opleve de kulturarvsarealer, kommunen arbejder med. Det lokale museum inddrages. Læs om foldere under mål 8.
- VIII. Arrangerer mindst 2 offentligt tilgængelige ture forskellige steder i kommunen med fokus på diger og gravhøje. Det lokale museum inddrages.

Mål 8. Mere information og inddragelse

Der er samlet en stor viden om Køge Kommunes natur hos foreninger og enkeltpersoner, der passioneret følger bestemte artsgrupper. Omvendt har andre borgere overhovedet ikke kendskab til arter eller truede naturtyper i lokalområdet. Kommunen har derfor en vigtig opgave i at skabe rum for vidensudveksling.

Det er vigtigt at give borgerne en forståelse for det naturarbejde, kommunen udfører. Her er information og adgang til naturoplevelser en god måde at skabe opbakning på. En anden måde er at oprette et råd, hvor engagerede borgergrupper og foreningsrepræsentanter kan få indsigt i kommunens naturarbejde og kan bidrage aktivt til naturarbejdet. Det kan hedde Grønt Råd, Naturråd, eller måske Agenda 21-råd. Kært barn har mange navne!

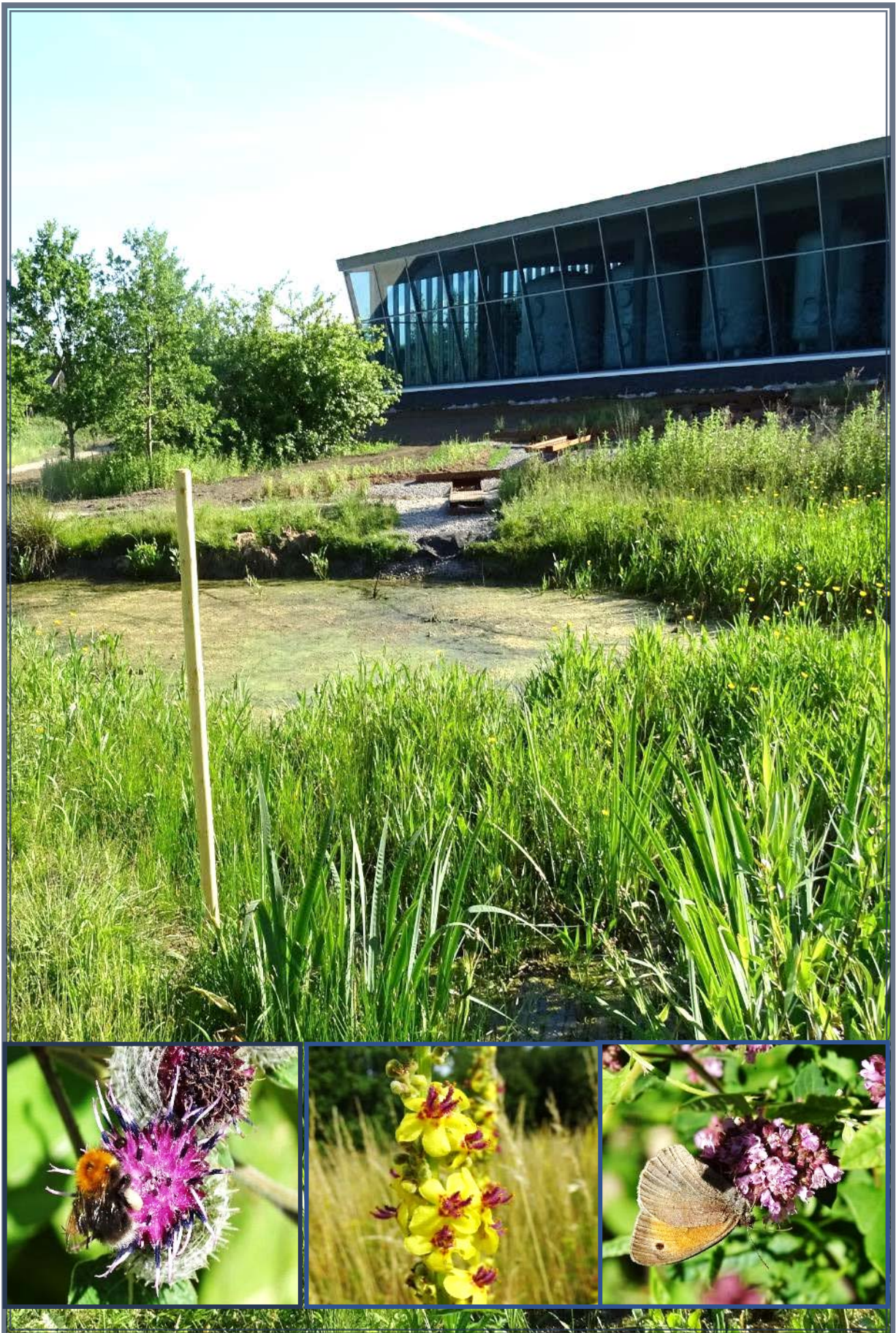
Det har mange steder vist sig, at der er en villighed i befolkningen til at bruge fritiden på at udføre meningsfulde naturplejeopgaver, hvis det samtidig giver positive sociale oplevelser. Frivillige møder op år efter år for at slå med le på særlige orkidéenge. Eller borgere arbejder sammen i græsningslaug, hvor de passer de husdyr, der udfører naturpleje. Som regel ejes jord og dyr af tredjemand.

Kommunens rolle spænder vidt fra at være "entreprenør" og "kontrollant" til "katalysator", der sætter andre i gang. Det koster ikke nødvendigvis færre kommunale ressourcer at være "katalysator" end at udføre tingene selv om "entreprenør". Men man kan ved at inddrage borgerne få skabt naturambassadører, der kan udbrede viden og glæde ved naturen.

Det gør kommunen:

- I. Opretter et naturråd med repræsentanter for lokale natur- og friluftorganisationer. Rådet bør ikke have mere end 10 faste medlemmer af hensyn til at kunne agere aktivt. Flere kan være tilknyttet rådet ad hoc.
- II. Inddrager naturrådet aktivt i prioritering og evaluering af indsatsen i naturstrategien.
- III. Overvejer at genetablere en "grøn" vejledningstjeneste i Det Grønne Hus.
- IV. Arrangerer mindst to høslættræf på værdifulde græsningsenge senest i 2020 – som en slags "pilotprojekt". Hvis erfaringerne er gode, startes høslæt op flere steder med lokal deltagelse.
- V. Tager initiativ til information om græsningslaug, f.eks. i Regnemark og Ejby Mose. Skaber kontakt til ejere og dyreholdere og skaber rammer for et selvstyrende græsningslaug, der kan danne eksempel.
- VI. Arrangerer mindst 2 offentlige ture årligt med fokus på kommunens ansvarsarter (mål 1) eller naturplejeprojekter, som kommunen har udført. Mindst én af de årlige ture skal også være tilgængelig for bevægelseshæmmede.
- VII. Udvikler et koncept til en folder, der kan informere om stier og andre naturoplevelser (mål 5). Skabelonen skal gøres let anvendelig for alle relevante medarbejdere i kommunen. Og det skal være let for brugerne at finde folderne på forskellige medier. Kommunen kan evt. udskrive en konkurrence om en titel til folderserien.

Mål 9. Natur ind i byen

Jo mere trængt naturen bliver i det åbne land, jo større betydning får de små oaser i bymæssig bebyggelse: F.eks. haver hvor der ikke bruges gødning og sprøjtegifte, regnvandsbassiner, gadekær og græsningsfolde. Ikke alle arter kan dog flytte sig til i de urbane miljøer eller tilpasse sig forstyrrelser og trafik. Nogle arter kan kun få opfyldt visse livskrav i byen (f.eks. at finde føde) men kan ikke overleve på lang sigt, fordi der ikke er egnede rede-/ynglesteder eller overvintringssteder. Derfor kan de urbane miljøer ikke erstatte de naturtyper og levesteder, der findes i det åbne land.

Byudvikling er heller ikke en gevinst for naturen, selv om sprøjtefri haver kan have større biodiversitet end arealer med intensiv og konventionel landbrugsdrift. Byudvikling medfører, at arealer, der kunne fungere som spredningskorridorer for fauna og flora inddrages. Ofte nedlægges småbiotoper som gamle hegn og temporære vandhuller, når arealerne udnyttes til bebyggelse.

Kommunen bør dog prioritere sine ressourcer, så naturarbejdet i det åbne land får højest prioritet, især inden for fredninger og beskyttede naturtyper. Indsatsen i byområder koncentrerer omkring arealer, der enten kan opfylde kriterierne for at være beskyttede naturtyper eller kan blive det. Det giver en vis sikkerhed for en længerevarende effekt af de ressourcer, der investeres.

Omvendt kan projekter med bynatur have et vigtigt pædagogisk og socialt sigte: Arbejdet med at skabe større biodiversitet i private haver sætter ofte gang i deltagernes interesse for dyr og planter og engagement i naturarbejde. Et eksempel er det landsdækkende projekt PlanBi. Sådanne tiltag ligger dog uden for rammerne af den kommunale rolle som naturforvaltningsmyndighed.

Det gør kommunen:

- I. Bevarer eksisterende småbiotoper i sin planlægning af byudvikling. F.eks. diger der mister sin lovmæssige beskyttelse, små vandhuller og krat.
- II. I sin praksis for tilladelser til byggeri og anlæg i byen sikrer, at eksisterende leve- og ynglesteder for beskyttede arter bevares, særligt bilag IV-arter.
- III. I sin lokalplanlægning sikrer plads til og anlæg af nye småbiotoper, f.eks. af hensyn til bilag IV-arter. Der henvises til *"En god plan for flagermus, padder og firben – et katalog med virkemidler til lokalplanlægning med fokus på bilag IV-arter"* Natursupport for Køge Kommune, april 2017.
- IV. Ved hjælp af et genoprettet "Det Grønne Hus" gennemfører kampagner om mere biodiversitet i byerne. F.eks. restaurering af gadekær, giftfri have, såning af insektplanter, mere natur på fællesarealer og lign.
- V. Støtter fællesskaber, der arbejder for mere biodiversitet i byen. Støtten kan bestå i f.eks. udlån af kommunal jord eller af økonomisk støtte til arrangementer og information.

Mål 10. Småbiotoper i agerlandet

Kommunen har langt fra indflydelse på alle de love, der regulerer arealanvendelsen i det åbne land. Og ikke alle naturelementer er beskyttede. Kommunen har ingen myndighedsrolle i de fire eksempler, vi nævner her, men kan bidrage med "god naturadfærd" på egne arealer og med information og støtte til aktiviteter som udføres af borgere og foreninger.

Ex. 1. Viben er en karakterfugl for det åbne fugtige landskab. Den er gået stærkt tilbage i agerlandet i takt med intensivering af landbrugsdriften. På en åben fugtig plet i marken kan viben yngle. Dens unger søger selv føde fra første dag. Det er derfor afgørende, at forældrefuglene med det samme kan føre ungerne hen til et sted med lav, fugtig vegetation, hvor de kan trække insekter op af jorden.

Ex. 2. Haren er i perioden 200-2010 gået 40% tilbage i det åbne land. Miljøministeriet har derfor udgivet en forvaltningsplan for hare med bestandsfremmende tiltag. Det drejer sig om tiltag, der forbedrer habitaterne i forhold til fødeudbud og skjul for rovdyr, f.eks. anlæggelse af markstribes, udyrkede bræmmer og levende hegn.

Ex. 3. Der findes 6 fredede paddearter i Køge Kommune (stor og lille vandsalamander, butsnudet og spidssnudet frø, grøn frø og springfrø). Arterne er afhængige af vandhuller i yngletiden – men skal også kunne finde egnede fødesøgningsområder på land, skal kunne vandre mellem forskellige yngledamme og finde steder, de kan grave sig ned og overvinde. Det kan være græssede enge og urørt skov.

Ex. 4. Der er langt mellem de gamle træer i landskabet. Gamle træer og deres døde grene og stammer er levested for en verden af svampe, laver, mosser, fugle og insekter. I rigtigt gamle træer kan flagermus bruge sprækker og hulheder som opholds- og ynglesteder. Spætter, ugler, alliker og hulduer anbringer deres reder i hule træer.

Det gør kommunen:

- I. Publicerer en folder om "10 råd til mere natur på din ejendom", som f.eks. uddeles ved kommunens deltagelse på Roskilde Dyrskeue.
- II. Laver en kampagne sammen med f.eks. den lokale landboforening og lokale afdeling af ornitologisk forening med fokus på vibepletter i marken. F.eks. kunne landmænd melde sine tiltag for viber ind til kampagnen – vinderen kunne f.eks. få en kortlægning af fugle på ejendommen.
- III. Kræver at forpagtere af kommunal landbrugsjord:
 - a) Ikke bruger sprøjtemidler og dokumenterer dette.
 - b) Anlægger biotoper til gavn for sanglærke, hare, agerhøne, vibe, padder eller dagsommerfugle på minimum 5% af det forpagtede areal. (Der henvises til Økologisk Landsforenings folder: "Naturfremme i agerlandet, naturstribes, insektvolde og andre tiltag").
- IV. Fører aktivt tilsyn med overholdelsen af begge krav, minimum 1 gang årligt. Sprøjtning kontrolleres f.eks. ved indhentelse af sprøjtejournal.
- V. Kortlægger gamle og bevaringsværdige træer. Se mål 6.

Øverst: udsigt over kommunale strandenge fra det kommunale fugletårn på Ølsemagle Revle, Nederst: respektfuld slåning af vejkanter med Alm. Kællingetand, som er værtsplante for mange insekter.

Mål 11. Mere kommunal natur

Køge Kommune er en stor jordejer. Kommunen ejer både § 3-beskyttet natur, Natura 2000-natur, fredede fortidsminder og beskyttede diger. Ifølge naturbeskyttelsesloven *skal* kommunen pleje kommunalt ejede beskyttede naturtyper (dog ikke søer og vandløb) og kommunalt ejede fortidsminder. Kommunale Natura 2000-områder skal plejes i overensstemmelse med Natura 2000-planerne.

Kommunen ejer og drifter desuden veje og pladser, grønne arealer, småskove og usolgte byggegrunde. På nogle af arealerne vil det være relevant at indtænke mere naturnær drift. Det kan være á la "Vild Med Vilje"-konceptet, som nogle kommuner deltager i. Man lader nogle græsplæner vokse lidt vildere for at give plads til blomster og insekter. Det har samtidig en ressourcebesparende virkning.

Store dele af Køge Kommunes jord er bortforpagtet til landbrugsdrift. Det er et vilkår i forpagtningskontrakterne, at der ikke må anvendes kemisk bekæmpelse på kommunale arealer. Hvis sprøjteforbuddet overholdes, vil det i sig selv bidrage til større biodiversitet på markerne.

Af kommunale arealer, der drives af andre end kommunen, kan også nævnes 5 kolonihaveforeninger og et ca. 20 ha stort område, der er lejet af Køge-Herfølge Jagtforening.

Det gør kommunen på egne arealer:

- I. Kortlægger 10 potentielt gode kommunale naturarealer (vejskrænter, volde, strandarealer eller andet), hvor der ved reduceret drift kan opnås større naturkvalitet. Kriterierne for udvælgelse er f.eks. vegetation og jordbund. Naturtilpasset drift kan f.eks. være: Kun 1 x årlig slåning efter planternes frøsætning eller slåning af halvdelen af arealerne på skift af hensyn til sommerfugle. Informationsmateriale udarbejdes.
- II. Laver kort over kommunalt ejet, beskyttet natur. Arbejder aktivt for, at disse arealer bliver plejet, f.eks. ved hegning og græsning. Om muligt i større sammenhængende enheder og ved inddragelse af græsningslaug. Der findes f.eks. uplejede kommunale § 3-arealer på Ølsemagle Revle, i Ejby Mose og langs Skensved Å.
- III. Iværksætter naturtilpasset pleje af alle kommunalt ejede fortidsminder.
- IV. Kontrollerer sprøjteforbud og kræver naturforbedrende tiltag på kommunalt bortforpagtet landbrugsjord. Se mål 10 III.
- V. Gennemfører et forbud mod brug af pesticider i kommunalt ejede kolonihaver. Forbuddet indføres over nogle år og inkluderer informationskampagner og inddragelse af bestyrelserne.
- VI. Kortlægger kommunale skovarealer og udlægger arealer, der ikke kan betegnes som park, som urørt skov.
- VII. Inden for 5-års perioden planlægger for minimum et større naturprojekt på kommunal ejendom. Det skal indeholde naturelementer som: Nye vandhuller, tidvis oversvømmet eng og og biotoper til agerlandets truede arter. Det skal anlægges uden for eksisterende beskyttet natur, så det samlede naturareal øges.

Ko bekæmper Rynket Rose på Vittenbjerg Ås

